

LÄNSSTYRELSEN

Hallands län
Planeringsavdelningen
Naturvårdsenheten

BESLUT

1 (9)

1986-06-25

11.1211-2345-85

1302004

Enligt sändlista

Förordnande om utökning av naturreservatet
Virsehatt, Halmstads kommun

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Naturreservatet Virsehatt
Kommun	Halmstad
Socken	Enslöv
Läge	Ca 3 km O Oskarström
Kartblad	Ekonomiska kartbladen 04C 9f, 04A 9g , 05C 0f och 05C 0g
Gräns	Innerkanten av den kraftiga punkt- streckade linjen på bifogade kar- tan, bilaga 1
Fastigheter	Virshult 1:11 och del av Virshult 1:3
Naturvårds- förvaltare	Skogsvårdsstyrelsen i Hallands län

Beskrivning av området

Virsehatt utgörs av ett gnejsmassiv som höjer sig ca 70 m över den omkringliggande dalgången längs ån Sännen. Högsta höjden på berget är 122 m ö h. På västra sidan finns nästan lodräta stup på 40-50 m höjd. I nordvästra sluttningen finns en rasbrant med en stor mängd block. På berget växer ädellövskog med dominerande inslag av ek och bok. I sluttningarna finns inslag av lind, björk, rönn, hägg, hassel och brakved. I nordöstra sluttningen finns ett mindre område kalmark (ca 0,5 ha), som nyligen avverkats. Jordmånen är något bättre i den nordvästra sluttningen. Där växer bl a blåsippa, vårlök och ormbär. I sluttningarna förekommer för övrigt kaprifol i stor mängd. Nordväst om berget finns ett mindre område med äldre björk. Under björken finns en uppväxande ungskog av

ek och inslag av hassel. De låglänta delarna söder och väster om berget har karaktär av hagmark med ek, björk, hassel och enbuskar. Detta område betas med får, liksom det fuktigare området ner mot Sännan där al och björk dominerar. Området nordost om berget utgörs av åkermark, som betas vissa år.

./. En närmare beskrivning av området återfinns i bifogade historik- och naturbeskrivning (bilaga 2).

Området har en sammanlagd yta av 16 ha - 0,5 ha vatten och 15,5 ha land (1 ha åker, 6 ha hagmark, 7 ha ädellövskog och 1,5 ha övrig lövskog).

./. Ytterligare uppgifter om naturreservatet lämnas i bilagda sammanställning (bilaga 3).

Ärendets beredning

Ett förordnande om skydd för Virsehätt tillkom den 4 februari 1937 avseende fastigheten Virshult 1:11. Beslut om ändring av föreskrifter togs den 29 april 1964.

Vid fältbesiktning av Virsehätt i september 1985 observerade företrädare för länsstyrelsen att en tidigare mindre granbevuxen del av Virsehatts nordöstra sluttning på fastigheten Virshult 1:3 hade avverkats. Länsstyrelsen har tidigare, genom ett besiktningsprotokoll från dåvarande statens naturvårdsnämnd den 17 maj 1966, uppmärksammat på frågan om utökning av naturreservatet.

Den 16 oktober 1985 utfördes besiktning på platsen av företrädare för länsstyrelsen tillsammans med markägaren till fastigheten Virshult 1:3.

Frågan om utökning av naturreservatet togs upp och det överenskoms att förslag till beslut och skötselåtgärder skulle översändas till markägaren.

Områdets betydelse och behov av skydd och vård samt anordningar för friluftslivet

Området är geologiskt intressant genom en väl avgränsad gnejskupol. Det är botaniskt intressant genom förekomst av ett stort antal träd och buskar liksom ovanligare kärlväxter. Det har stor betydelse som biotop för bl a sällsynta fågelarter och är därför zoologiskt intressant. Området har stor betydelse för landskapsbilden. Det är värdefullt för allmänhetens friluftsliv.

Ädellövskogen på berget skall i huvudsak lämnas orörd. Den övriga lövskogen skall skötas men tillåtas nå hög ålder. Hagmarkerna skall skötas genom betesdrift. Flera anordningar för friluftslivet finns redan, men viss komplettering skall göras.

Länsstyrelsens beslut

Det beskrivna området bör av skäl som ovan nämnts särskilt skyddas och vårdas. Länsstyrelsen förklarar därför med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822, omtryckt 1974:1025) att naturreservatet Virsehatt utvidgas till att omfatta det område som avgränsats med punktstreckad linje på bifogad karta (bilaga 1).

Naturreservatets namn skall vara naturreservatet Virsehatt.

Ändamålet med reservatet skall vara att bevara ett ädellövskogsklätt berg med omgivande hagmark, lövskog och öppen mark för bl a sällsynta arter av växter och djur, med skönhet och stora förutsättningar för allmänhetens friluftsliv.

För området skall gälla de föreskrifter enligt 8-10 §§ naturvårdslagen samt 9 § naturvårdsförordningen, vilka anges nedan.

A. Föreskrifter enligt 8 § naturvårdslagen om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter inom reservatet

utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

1. uppföra byggnad
2. anlägga väg
3. uppföra radiomast, antenn eller flaggstång, anlägga luft- eller markledning
4. anbringa tavla, skylt, inskrift, affisch eller därmed jämförlig anordning
5. bedriva täkt av berg, sten eller jord
6. anordna upplag annat än tillfälligt för jord- och skogsbrukets behov
7. schakta, tippa, fylla ut eller nydika

8. tillföra handelsgödselmedel eller kemiska bekämpningsmedel annat än på åkermark
9. utföra skoglig åtgärd annat än vad som framgår av den till beslutet hörande skötselplanen
10. jaga inom fastigheten Virshult 1:11 med undantag för jakt efter älg med den begränsning att skott inte får avlossas annat än i eftersöksfall.

Föreskrifterna utgör inte hinder för de åtgärder som behövs för att tillgodose ändamålet med reservatet och som är angivna under B och D nedan.

B. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdslagen om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med reservatet, nämligen

1. utmärkning och upplysning om reservatet
2. utförande och underhåll av anordning för allmänhetens friluftsliv
3. gallring och röjning såsom närmare framgår av den till beslutet hörande skötselplanen
4. skötsel av betesmarker innefattande betesdrift, röjning, uppsättande och underhåll av stängsel som framgår av den till beslutet hörande skötselplanen.

C. Föreskrifter enligt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

1. gräva upp, plocka eller bryta buskar, ris eller örter,
2. klättra i boträd,
3. tälta,
4. föra motordrivet fordon,
5. rida,
6. elda (annat än på anvisad plats),

7. medföra okopplad hund eller annat lösgående husdjur,
8. snitsla spår, ordna orienteringskontroll eller skytte,
9. på ett störande sätt använda radio, bandspelare eller dylikt,
10. anbringa tavla, skylt, inskrift, affisch eller därmed jämförlig anordning.

Föreskrifterna C 1-5 gäller även markägare och innehavare av särskild rätt.

D. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdsförordningen rörande naturvårdsförvaltningen av reservatet m m

1. Naturvårdsförvaltare skall vara skogsvårdsstyrelsen i länet, som fortlöpande skall samråda med länsstyrelsen och berörda markägare vid förvaltningen.
2. Länsstyrelsen meddelar föreskrifter om naturvårdsförvaltningen genom att fastställa denna skötselplan. Fastställelsen omfattar inte den ekonomiska utredningen.

SKÖTSELPLAN

Skötselplanen omfattar dels denna textdel, dels bifogade skötselplanekarta (bilaga 4). Skötselplanen upprättades under år 1980 av Inger Asplund. Den har under år 1985 ändrats och kompletterats av Per Magnus Åhrén.

Syftet med naturvårdsförvaltningen är att naturreservatet skall vårdas så att nuvarande naturmiljö i möjligaste mån bevaras. Bergets särprägel skall bevaras genom att skogen i huvudsak lämnas orörd. Hagmarkerna skall hållas öppna från igenväxning genom betesdrift. Åkermarken skall hållas öppen och lövskogarna tillåtas nå hög ålder.

Särskild hänsyn skall tas till områdets värden för friluftslivet. Flera anordningar finns redan men ytterligare några behöver iordningställas.

Utförda åtgärder skall dokumenteras genom naturvårdsförvaltarens försorg. Därvid skall bifogade blankett "Redovisning av naturvårdsåtgärder" (bilaga 5) användas.

DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN

Hävd av skogsområdet (8,5 ha)Skötselområde 1 (7 ha)

Beskrivning: Utgörs av berget Virsehatt med rasbranter. Området är bevuxet med ädellövskog, där ek och bok dominerar. I nordöstra delen finns ett ca 0,5 ha stort kalmarksområde, som avverkades vintern 1984/85.

Mål: Inom den del som ligger inom fastigheten Virshult 1:11 fri utveckling till urskog. Inom fastigheten Virshult 1:3 tillåts vissa skogliga åtgärder på kort sikt, men på längre sikt skall området lämnas för fri utveckling till urskog.

Riktlinjer: Inom fastigheten Virshult 1:11 inga skogliga åtgärder annat än röjning längs stigen och vid utsiktspunkterna. Inom fastigheten Virshult 1:3 skall kalmarken beskogas genom spontan föryngring. Det uppkomna skogsbeståndet skall sedan röjas och gallras till ca 60 års ålder, varefter det lämnas för fri utveckling till urskog. Den övriga skogsmarken inom fastigheten Virshult 1:3 kan gallras ytterligare en gång, varefter den lämnas för fri utveckling till urskog. Inom skötselområdet skall all uppväxande gran tas bort efter hand.

Skötselområde 2 (1 ha)

Beskrivning: Skogsbestånd med överståndare av medelåldrig björk med visst inslag av ek, lind och rönn. Under björken växer ett underbestånd av tät ung ekskog med inslag av hassel och brakved. Längs ån växer al.

Mål: Ekskog som tillåts nå maximal ålder.

Riktlinjer: Överståndarna av björk avvecklas efter hand. Underväxten av ek sköts som ekskog med röjning och gallring, varefter huvudstammar tas fram. Bevara inslag av lind och hassel. Uppväxande gran tas bort efter hand. Uppsättning av stängsel och iordningsställande av två grindar för genomsläpp av betesdjur emellan skötselområde 4 och 5. Årligt underhåll av stängsel.

Skötselområde 3 (0,5 ha)

Beskrivning: Blandlövskog med björk, ek, gran och al. I buskskiktet förekommer hassel och brakved.

Mål: Lövskog som tillåts nå maximal ålder.

Riktlinjer: Gallring bör snarast utföras, varvid de ädla lövträden gynnas. Uppväxande gran tas bort efter hand. Området sambetas med skötselområde 4. Uppsättning av stängsel, vilket underhålls årligen.

Hävd av åkermarken (1 ha)Skötselområde 4

Beskrivning: Åkermark, som vissa år utnyttjas som betesmark. Området är stängslat med fårnät.

Mål: Öppen åker- eller betesmark.

Riktlinjer: Konventionell skötsel. Uppsättning av nytt stängsel med grind. Årligt underhåll av stängsel.

Hävd av betesmarken (6 ha)Skötselområde 5

Beskrivning: Hagmark med ek, bok, björk, enbuskar och hassel. Närmast ån större inslag av al. Området är inhägnat med fårnät och har under senare år betats med får.

Mål: Betad hagmark om möjligt med blandning av får och nötkreatur (ungdjur).

Riktlinjer: Röjning av uppväxande sly bör göras snarast. På sikt bör också en del träd gallras bort för att ge bättre sikt genom hagmarken. Årlig betesdrift med får och om möjligt i kombination med nötkreatur (ungdjur). Årligt underhåll av stängsel.

ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV

Tillgänglighet - friluftsanordningar

Beskrivning: Följande anordningar finns: två parkeringsplatser med plats för ca 20 bilar, informations-tavla, 1 km stig med trappa uppför berget, fyra utsiktsplatser, bänkar utmed stigen och en eldplats med vedförråd.

Mål: Allmänhetens friluftsliv i området skall underlättas genom att befintliga och föreslagna anordningar underhålls kontinuerligt.

Riktlinjer: Underhåll av befintliga anordningar görs vid behov. Stigen märks ut i terrängen enligt svensk standard (SIS 03 15 22). Trapporna upp till berget förbättras så mindre barn och pensionärer får lättare att ta sig upp och ner. Lämpligen kompletteras trapporna med tätare trappsteg. Vedskjulet är undermåligt, varför ett nytt bör uppföras. I vedskjulet skall ved finnas tillgänglig för allmänheten. Röjning av stigar och utsiktsplatser görs vid behov. En handikappanpassad toalett och sopkärl skall sättas upp vid den större av de båda parkeringsplatserna. Naturvårdsförvaltaren undersöker om kommunalt eller annat bidrag kan fås för handikapptoaletten. Naturvårdsförvaltaren ansvarar för att nämnda åtgärder utförs.

Renhållning

Avtal om tömning av sopor och toalett skall upprättas med kommunen. Naturvårdsförvaltaren ansvarar för detta.

Information

En ny omarbetad informationsskylt sätts upp vid ingången till reservatet. Länsstyrelsen utarbetar denna och naturvårdsförvaltaren ansvarar för att den uppsätts.

Vägvisning

Vägvisare med texten "Naturreservatet Virsehatt" skall finnas vid vägskälet till Virshult på vägen Oskarström-Simlångsdalen och i Sännan, där Virshultsvägen börjar. Naturvårdsförvaltaren ansvarar för kontakter med vägverket.

Utmärkning av naturreservatets gräns

Utmärkning skall utföras enligt svensk standard (SIS 03 15 22). Naturvårdsförvaltaren ansvarar för detta.

TILLSYN

Tillsynsman skall finnas för området. Hembygdsföreningen eller närboende bör nyttjas i tillsynen. För tillsynsmannen skall avtal och arbetsinstruktion upprättas av naturvårdsförvaltaren. Avtalet och arbetsinstruktionen skall godkännas av länsstyrelsen.

FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

Ekonomisk utredning

Naturvårdsförvaltaren har gjort en ekonomisk utredning, daterad 1986-01-13, av beräknade kostnader för naturvårdsförvaltningen för perioden 1986-1995. Utredningen biläggs (bilaga 6).

Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Kostnader i samband med normal skötsel av fastigheterna skall bestridas av markägarna eller arrendator. Så långt möjligt bör emellertid beredskapsarbete utnyttjas. Viss ersättning från staten bör kunna utgå till sådana iståndsättnings- och underhållsåtgärder som inte ingår i normal skötsel av fastigheten. Naturvårdsförvaltaren undersöker möjligheten att kommunen bekostar tömningen av sopor och toalett. Staten svarar för kostnader för åtgärder som rör utmärkning av reservatets gräns samt framställning och utplacering av reservatsskyltar.

1986-06-25

11.1211-2345-85

./. Detta beslut kan överklagas hos regeringen (bilaga 7).

I beslutet har förutom undertecknade landshövding och byrådirektör, deltagit förste länsassessor Åke Andrén, länsarkitekt Stellan Haverling, överlantmätare Ove Borgström, länsantikvarie Lennart Lundborg, byråinspektör Per Magnus Åhrén samt naturvårdsdirektör Ove Olsson.

Johannes Antonsson

Björn Ströberg

Bilagor

1. Beslutscharta
2. Historik- och naturbeskrivning
3. Registeruppgifter
4. Skötselplanekarta
5. Redovisning av naturvårdsåtgärder
6. Ekonomisk utredning
7. Hur man överklagar

Sändlista

John Johansson, Virshult, 313 02 SENNAN
Enslövs hembygdsförening, c/o Oscar Andersson,
313 03 ÅLED
Statens naturvårdsverk
Statens planverk
Vägförvaltningen i Hallands län
Kommunstyrelsen i Halmstads kommun
Byggnadsnämnden i Halmstads kommun
FBM i Halmstad
Skogsvårdsstyrelsen, Box 131, 301 03 HALMSTAD
Lantbruksnämnden
Hallands Naturskyddsförening, Brogatan 27,
302 38 HALMSTAD
Halmstads naturskyddsförening, c/o Arne Hansson,
Mårtenhusgatan 3, 302 51 HALMSTAD
Lantmäterienheten
Planenheten
Naturvårdsenheten
Akten
Dossier
BS
Virshults älgjaktlag, Box 22, 313 02 SENNAN
Kungörelse i länets författningssamling
Kungörelse i samlingsannons HP och HN

Kartunderlag
 utdrag ur fastighetskarta
 nr 04A 9f, 04A 9g
 05A 0f, 05A 0g

— · — gräns för naturreservat Vårsehatt
 - - - fastighetsgräns
 — R — fornminnesområde

Beteckningar:
 Se teckenförklaring på
 ekonomiskt kartblad

0 100 200 300 m
 Skala 1:5000

HISTORIK- OCH NATURBESKRIVNING FÖR NATURRESERVATET
VIRSEHATT

Av Inger Asplund

Historik

Enslövs hembygdsförening som bildats 1924 förvärvade Virsehatt med omgivning 1935-11-05 till en köpeskilling av 2.000 kronor. En av pionjärerna inom föreningen och tillika dess ordförande 1928-1971 var folkskollärare Harry Hedin, Skavböke. Han gjorde betydande insatser för förverkligandet av köpet av Virsehatt. Han var också en av intiativtagarna till uppförandet av en hembygdsgård, den s k Virsestugan, belägen vid foten av berget Virsehatt i områdets sydöstra del. "Virsestugan representerar allmogens manhusbyggnad inom Enslövs socken intill tiden för laga skiftets genomförande under 1860-talet. Denna redan från medeltiden kända byggnadstyp karakteriseras av den låga bål原因stugan flankerad av fastehäbbaret och fram- eller krobbehäbbaret". (Hedin 1948).

Beträffande hembygdsgårdens finansiering skriver Hedin att den präglades av allmän offervilja. "Trettiofyra skogsägare skänkte tillsammans 800 kubikfot osågat trä, bjälkar, bräder och timmer från gamla stugor. Enslövs kommunalfullmäktige överlämnade hundskattefonden, som nu uppgick till 4.000 kronor, och hemmansägare Aron Mårtensson, Årnilt, skänkte 500 kronor. När hembygdsgården vid invigningen stod färdig för att tagas i bruk, hade den dragit en kostnad av något över 6.000 kronor men var dock helt skuldfri".

Landhövding Hilding Kjellman invigde 1936-06-21 Enslövs hembygdsgård Virsestugan och Naturparken Virsehatt. Samtliga donatorer, socknens kommunala förtroendemän och ledande personer inom länets hembygdsråd och naturskydd var närvarande. Invigningen beskrevs som en stor folk- och hembygdsfest med ca 1 500 deltagare.

Redan 1934 hade Enslövs hembygdsförening begärt fridlysning av Virsehätt med närmaste omgivningar. Kungl Vetenskapsakademin tillstyrkte ansökan men då markägaren vägrade lämna vissa medgivanden, förklarades fridlysningen vilande. Efter det att föreningen 1935 förvärvat området kunde Harry Hedins initiativ till att för all framtid få Virsehätt skyddad förverkligas. På föreningens begäran fridlystes hela området enligt länsstyrelsens kungörelse 1937-02-04. Halland fick därmed sitt första naturreservat.

Fredrik Ström beskriver 1966 Virsehätt på följande måleriska sätt "Virsehätt ligger på Enslövs gården som en kungakrona på en sammetsduk". Berget når en höjd av 122 m ö h och utgör ett starkt förklyftat gnejsmassiv. Det höjer sig över Sennanåns dalbotten ca 70 m, som en stor mäktig kupol. Det omnämns redan under 1700-talet som ett gott sjömärke. Berget upptar en yta av ca 7 ha. I riktningen SV-NO når berget sin största utsträckning, ca 350 m. Berget stupar mycket brant på sydväst- och nordvästsidan. De branta avsatserna bildar ättestupor på 40-50 meters höjd. På krönet strax öster om nordvästsidans största avsats finns hållar i vilka man funnit två stycken skålgropar. Dessa offerskålar vittnar om att platsen sannolikt brukats som offerplats under bronsåldern. Även sydostsidan är brant men här liksom i sydväst och nordväst finns större sprickbildningar och håligheter i berget. Från dessa har en stor mängd block fallit ner och bildar stora blockanhopningar vid bergets fot.

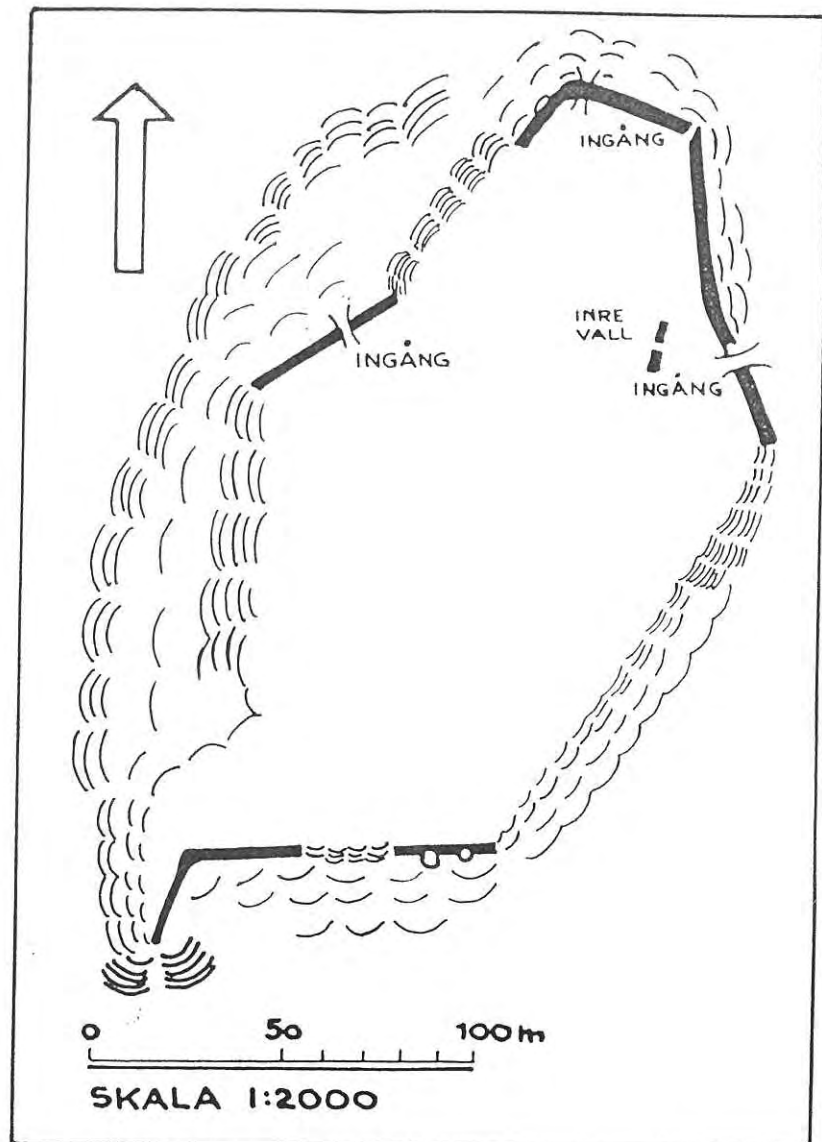
I norr och nordost bildar berget en skogklädd sluttning. Det är bergets frodigaste del. Nedanför krönet i norr finns en bågformad vall av sten och jord som tolkats som rester av raserade murar från en forntida bygdeborg. (Fig 1).

Per Asplund (1977) karaktäriserar Virsehätt som ett gott exempel på ett sk sydberg med frodig träd- och örtvegetation, särskilt på den ganska vittrade sydsluttningens rasbrant. Den frodigaste delen är dock nordsluttningen.

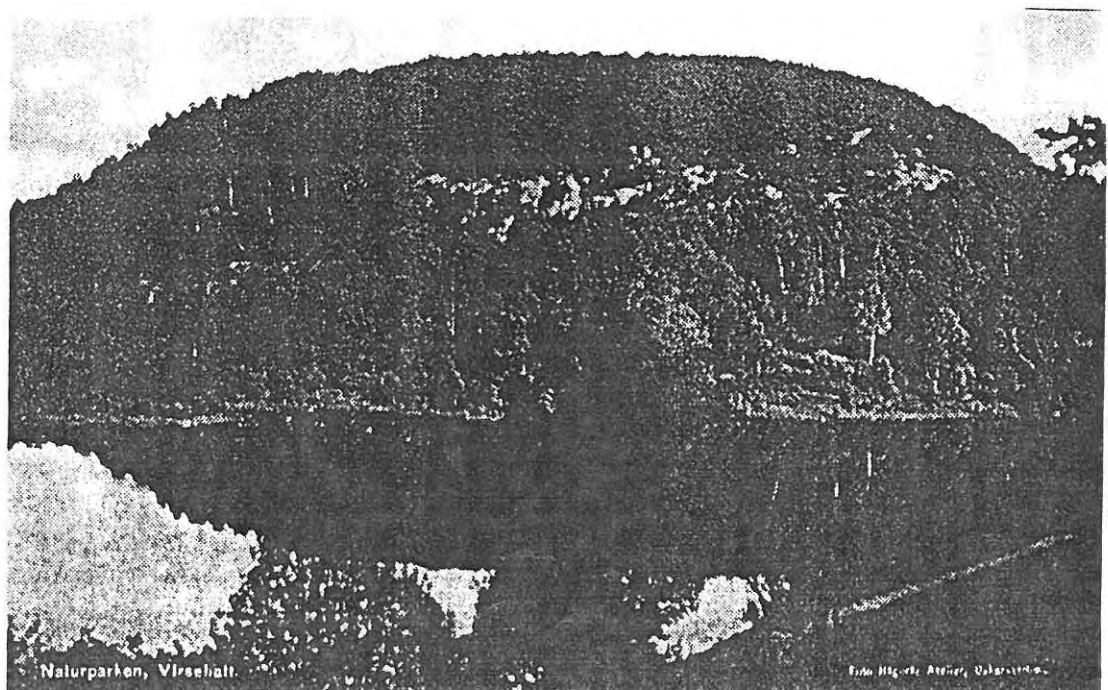
Bergets omgivningar har karaktären av gammal kulturmark med hagmark. Gamla stenrösen vittnar om övergivna odlingar. Ett förhistoriskt gravfält öster om vägen Årnilt-Sennan är ytterligare kriterium på att området är gammal kulturbygd.

Sydväst om berget finns en geologiskt intressant istidsbildning, en sk åsgrop.

Naturresevatet Virsehatt

I samband med fornminnesinventeringen i Enslöv 1967 registrerades en förmodad fornborg på toppen av berget.

Grundstenarna till en gammal jaktstuga finns kvar på det plana området väster om berget.

Fram till dess att Enslövs hembygdsförening förvärvade området har detta använts som betesmark för får och nötkreatur.

Naturbeskrivning

Området kan indelas i fem avdelningar med hänsyn till vegetationen (Fig 2). (Beskrivningen omfattar ej fastigheten Virshult 1:3).

1. Berget Virsehätt med rasbranter.

Ett lövskogsområde med framför allt ek, både skogsek och bergek, och bok (*Quercus robur*, *Q. petraea* och *Fagus silvatica*) som viktiga karaktärsträd. Eken dominerar på sluttningarna och rasbranterna. Området kan i stort karaktäriseras som hedekskog. På krönet, särskilt norra delen dominerar däremot boken. Inom ett mindre område finns där ett rent bokbestånd och vegetationen får karaktären av hedbokskog med mycket sparsam undervegetation.

Stora inslag av björk (*Betula verrucosa*, *B. pubescens*) förekommer framför allt på sluttningarna och rasbranterna. Bland övriga trädslag märks rönn, lind, apel, brakved och hassel (*Sorbus aucuparia*, *Tilia cordata*, *Malus silvestris*, *Rhamnus frangula* och *Corylus avellana*). På krönet saknas buskskiktet helt. Där ljuset når markytan i erforderlig mängd utvecklas ris och örter. Inslag av lingon, blåbär och ljung (*Vaccinium vitis-idaea*, *V. myrtillus*, *Calluna vulgaris*) förekommer. Bland örterna kan noteras vitsippa, harsyra, liljekonvalj, ekorrbär, skogsstjärna, skogsviol och ängskovall (*Anemone nemorosa*, *Oxalis acetosella*, *Convallaria majalis*, *Maianthemum bifolium*, *Trientalis europaea*, *Viola riviniana*, *Melampyrum pratense*) samt bland gräsen vårbrodd, bergslok och kruståtel (*Anthoxanthum odoratum*, *Melica nutans*, *Deschampsia flexuosa*). Vårfryle (*Luzula pilosa*) utgör också ett karaktäristiskt inslag. Bland ormbunkar märks särskilt träjon, och stensöta (*Dryopteris felix-mas*, *Lastraea dryopteris*, *Polypodium vulgare*). Eken blir på de torrare områdena vid avsatserna nästan buskformig och vegetationen ter sig snårig. Denna form kallas med ett danskt ord ibland för "kratt". På sluttningarna kommer kaprifol (*Lonicera periclymenum*) in.

Ett intressant inslag i den i övrigt ganska artfattiga floran utgör blåsippan (*Hepatica nobilis*), som förekommer på krönets nordligaste del och på bergets nord-

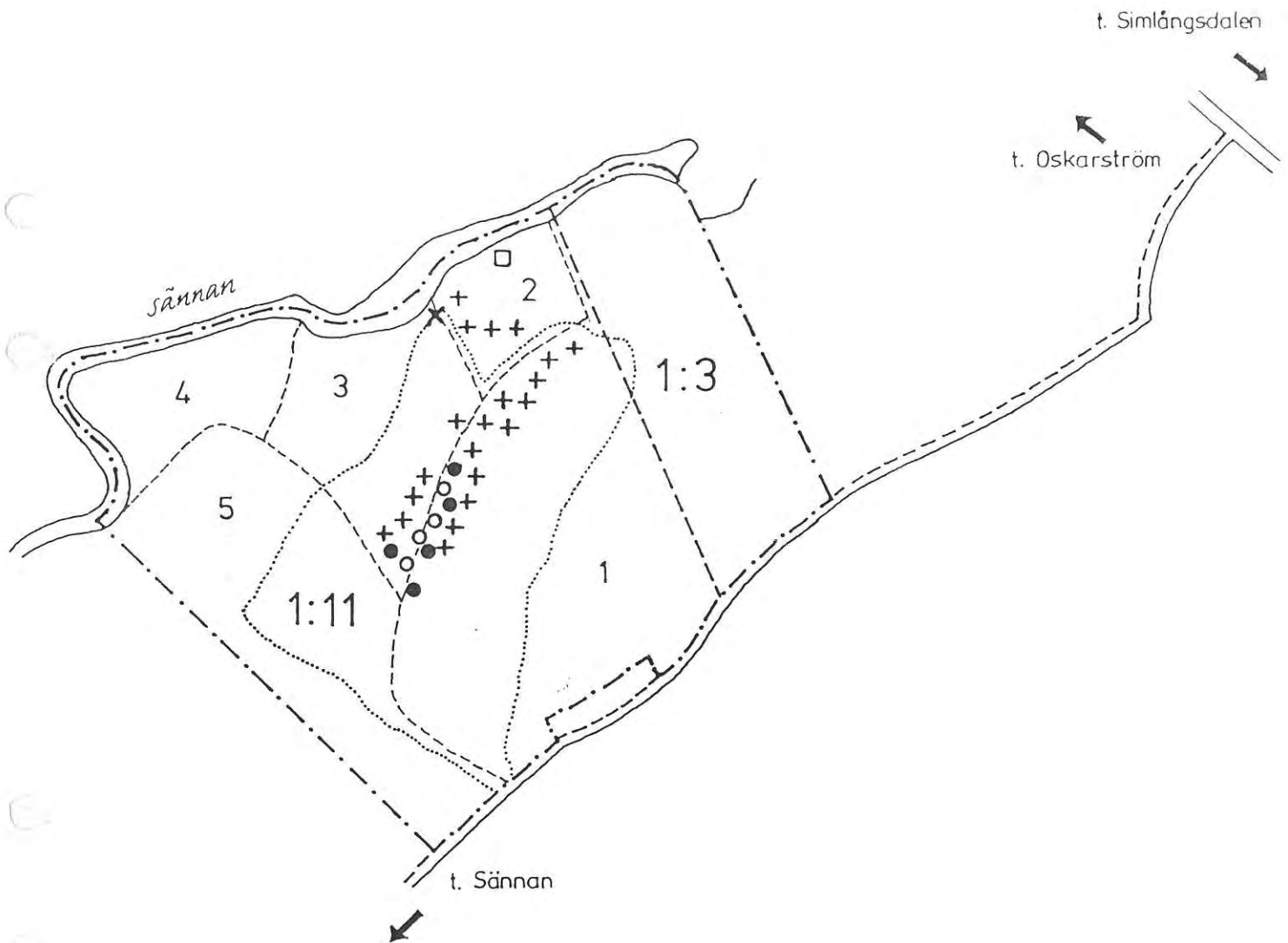

Fig 2

Virsekatts naturreservat.

Avdelningar för naturbeskrivning.

Förekomst av några ovanligare

växtarter.

- + Blåsippa (*Hepatica nobilis*)
- Vårtäk (*Gagea lutea*)
- Ormbär (*Paris quadrifolia*)
- Vätters (*Lathraea squamaria*)
- 1 | 2 gräns mellan avdelningar

0 100 200 300 m
Skala 1:5000

västligaste sluttning, fig 2. Blåsippan är kalkgynnad och näringskrävande och är en indikator på att jordmånen inom nämnda område har ett högt pH.

2. Området mellan sluttningen i nordväst och Sennanån. Åkermark bildar gräns i öster och ett hagmarksområde i väster.

Lövskogsområde med ganska tät, snårig vegetation. Bland träden märks en del stora björkar och ekar. Inslag av rönn, lind, hassel och brakved förekommer. I det fuktiga området utmed ån kommer dessutom al (*Alnus glutinosa*) in. Buskskiktet är inom stora delar ganska tätt. Längs ån och stigen i södra delen av området förekommer en hel del hallon (*Rubus idaeus*) och annan sly vilket ger ett risigt intryck. Kaprifol förekommer också på den branta sluttningen mot ån. Markskiktet har inslag av ris såsom ljung, blåbär, lingon och stenbär (*Rubus saxatilis*) och har en större frekvens av gräs och örter än område 1.

Mot ån kommer mer fuktkrävande arter in såsom kärrviol, kråklöver och hultbräken (*Viola palustris*, *Comarum palustre*, *Lastreaa phegopteris*).

Anmärkningsvärt inslag utgör några exemplar av vätteros (*Lathraea squamaria*), en rotparasit på hassel. Lokalen är markerad på kartan, fig 2. Inom området finns också exemplar av lopplummer (*Lycopodium selago*). Liksom vätterosen växer denna alldeles vid åkanten. Ytterligare en förekomst av lopplummer finns inom område 5. Även en annan lummerart revlummer (*Lycopodium annotinum*) förekommer sparsamt inom området.

I stort kan område 2 klassificeras som en form av ek-hasselskog.

3. Ängsmark som i norr begränsas av ån, i öster av bergets nordvästsluttning och rasbrant, i söder av åssluttning, samt i väster av plan mark utmed ån. Området är svagt kuperat och blockfritt. Den inre delen utgörs av öppen gräsmark med en hel del örtinslag. Bland gräs, frylen och starr märks rödven, ängsgröe, vårfryle, knippfryle och vårstarr (*Agrostis tenuis*, *Poa pratense*, *Luzula pilosa*, *L. campestris*, *Carex caryophyllaea*). Äkta johannesört (*Hypericum maculatum*) utgör ett viktigt inslag i örtfloran. Bland övriga örter märks smörblomma, ängssyra och blåklocka (*Ranunculus acris*, *Rumex acetosa*, *Campanula rotundifolia*).

Små runda holmar av lövskogsvegetation avbryter den öppna ängen. Dessa holmar består främst av hassel och ek. Spridda över området förekommer enstaka pyra-

midformade enar (*Juniperus communis*) samt björk. Mot bergsfoten finns vackert bräm av ek, hassel, rönn och hägg (*Prunus padus*). Längs bergsfoten och sluttningen i öster växer rikligt med blåsippa. Vårlök och ormbär (*Gagea lutea*, *Paris quadrifolia*) förekommer inom ett litet område vid bergsfoten, se fig 2.

Ängen sluttar mot ån och ju närmare denna man kommer ju mer fuktkrävande växter kommer in i vegetationen. Exempel på sådana är tuvtåtel, blåtåtel, hirsstarr och grusstarr (*Deschampsia caespitosa*, *Molinia caerulea*, *Carex panicea*, *C. hirta*). Vid åkanten förekommer al, vide (*Salix* sp) och en del sly av främst hallon och al. Kabbelekan (*Caltha palustris*) ger ett färggrannat inslag om våren vid vattenbrynet. Västerut övergår ängen i hagmarksvegetation. På sluttningen finns här, liksom i angränsande delar av området 5 sparsamma förekomster av mattlummer (*Lycopodium clavatum*).

4. Strandområde utmed Sennanån som i öster begränsas av ängsområdet och i söder av brant sluttning mot område 5.

Plan, något stenig mark som i sydväst blir något kuperad.

Trädsiktet består främst av björk och al. Längs ån en ridå av al som blandas nordostut med björk och ek. Busksiktet består främst av hassel och al med inslag av brakved och sälk. Vegetationen är delvis ganska tät längs ån.

Fältsiktet består av rikligt med tuvtåtel, några enstaka örter och starr. På sluttningen mot område 5 sparsam förekomst av blåsippa och mattlummer. Vid vattenbrynet enstaka förekomst av pors (*Myrica gale*) och lopplummer. Bland starren märks här blåsstarr och flaskstarr (*Carex vesicaria*, *C. rostrata*). Inre delen av området utgöres av hagmark.

5. Området gränsar till område 1, 3 och 4 samt bildar reservatets gräns i sydväst.

Mellan bergets sydvästssluttning och reservatsgränsen är området kuperat med ringa blockighet. Det präglas av glest ställda, grövre björkar och ekar samt enstaka bokar. Vackra individer av en har sparats som solitärer vid tidigare röjning. Busksiktet är öppet och består främst av hassel. Någon enstaka apel förekommer vid bergssluttningen. Ljung, blåbär och lingon ingår i markskiktet liksom kruståtel och fårsvingel (*Festuca ovina*). Vitsippa och ängskovall ingår i den artfattiga örtfloran.

Längre in i området mot f d jaktstugans kvarvarande grundstenar övergår den kuperade terrängen i relativt plan mark med ringa blockighet. Odlingsrösen vittnar om tidigare odling. På större delen av den plana marken växer äldre vildvuxna individer av björk. Lövbuskskiktet är här helt bortröjt. En del ek kommer in vid bergsfoten liksom enstaka bok, rönn och apel. Enstaka pyramidformade enar utgör ett markant inslag.

I nordost övergår området i en ås, som sluttar brant ner mot ängen. Hagmarken domineras här av ek med inslag av framför allt björk. På den branta sluttningen förekommer en hel del unga granar. Buskskiktet är öppet och består främst av hassel och ungek. På åsen rikligt med ris och kruståtel. Örtfloran är fattig.

På sluttningen mot område 4 glest trädskikt av björk och ek. Buskskiktet är väl utvecklat ofta i täta, avgränsade grupper. En hel del ungsnitt förekommer mellan dessa grupper.

Området i stort kan karaktäriseras som hagmark, en ek-hasselskog som brukar betecknas som kulturbetingat övergångsstadium, här bildande övergångsformer mot hasselfattig ängsskog eller ängsbjörkskog med ek.

Nedan redovisas en förteckning av de växtarter som påträffats inom reservatet.

Artlista

Adoxa moschatellina	desmeknopp
Achillea millefolium	rölleka
Agrostis tenuis	rödven
A. stolonifera	krypven
Alnus glutinosa	klibbal
Anemone nemorosa	vitsippa
Anthoxanthum odoratum	vårbrodd
Athyrium filix-femina	majbräken
Asplenium trichomanes	bergspring
Betula pubescens	glasbjörk
B. verrucosa	vårtbjörk
Calluna vulgaris	ljung
Campanula rotundifolia	liten blåklocka
Caltha palustris	kabbeleka
Carex caryophylla	vårstarr
C. leporina	harstarr
C. nigra	småstarr
C. panicea	hirsstarr
C. vesicaria	blåstarr
C. hirta	grusstarr
C. rostrata	flaskstarr

Convallaria majalis	liljekonvalj
Comarum palustre	kråcklöver
Corylus avellana	hassel
Dryopteris felix-mas	träjon
Deschampsia caespitosa	tuvtåtel
D. flexuosa	kruståtel
Fagus silvatica	bok
Filipendula ulmaria	älgört
Fragaria vesca	smultron
Gagea lutea	vårlök
Galium boreale	vitmåra
Hepatica nobilis	blåsippa
Hypericum maculatum	fyrkantig johannesört
Juniperus communis	en
Lactuca muralis	skogssallat
Lathyrus montanus	gökärt
Lastrea dryopteris	ekbräken
L. phegopteris	hultbräken
Lathraea squamaria	vätters
Lonicera periclymenum	kaprifol
Luzula campestris	knippfryle
L. pilosa	vårfryle
Lycopodium annotinum	revlummer
L. clavatum	mattlummer
L. selago	lopplummer
Maianthemum bifolium	ekorrbär
Malus silvestris	vildapel
Melampyrum pratense	ängskovall
Melica nutans	bergslok
Molinia caerulea	blåtåtel
Myrica gale	pors
Oxalis acetosella	harsyra
Paris quadrifolia	ormbär
Plantago major	groblad
Potentilla anserina	femfingerört
P. erecta	blodrot
Pyrola minor	klotpyrola
Poa annua	vitgröe
P. nemoralis	lundgröe
Picea abies	gran
Pinus silvestris	tall
Prunus padus	hagg
Polypodium vulgare	stensöta
Pteridium aquilinum	örnbräken
Peucedanum palustre	kärnsilja

LÄNSSTYRELSEN

Hallands län
Planeringsavdelningen
Naturvårdsenheten

Bilaga 2 10

11.1211-2345-85

Quercus petraea	berge
Q. robur	skogsek
Ranunculus acris	smörblomma
Rhamnus frangula	brakved
Rubus idaeus	hallon
R. saxatilis	stenbär
Rumex acetosa	ängssyra
R. acetosella	bergssyra
Salix repens	krypvide
S. sp	
Solidago virgaurea	gullris
Sorbus aucuparia	rönn
Tilia cordata	lind
Taraxacum vulgare	maskros
Trientalis europaea	skogsstjärna
Urtica dioica	nässla
Vaccinium myrtillis	blåbär
V. vitis-idaea	lingon
Veronica chamaedrys	teveronika
V. officinalis	ärenpris
V. serpyllifolia	majveronika
Viola palustris	kärrviol
V. riviniana	skogsviol

Uppgifter om naturreservatet Virsehätt

Namn	Naturreservatet Virsehätt
Kommun	Halmstad
Socken	Enslöv
Läge	Ca 3 km O Oskarström
Kartblad	Ekonomiska kartbladet (fastighetskartan) 04A 9f, 04A 9g, 05A of, 05A og
Gräns	Innerkanten av den kraftiga punkt- streckade linjen på bifogade kar- tan, bilaga 1
Fastigheter	Virshult 1:11 och del av Virs- hult 1:3
Naturvårds- förvaltare	Skogsvårdsstyrelsen i Hallands län
Markägare	<u>Virshult 1:11</u> Enslövs hembygdsförening <u>Del av Virshult 1:3</u> John Johansson Kvarnehall, Virshult 313 02 Sennan
Areal	Totalt 16 ha, varav 0,5 ha vatten, 15,5 ha land
Naturtyper	0,5 ha vatten, 1 ha åker, 6 ha hagmark, 7 ha ädellövskog, 1,5 ha övrig lövskog
Landskapstyp	Odlingslandskap, skogslandskap
Naturgeografisk region (Nub 1977:34)	Södra Hallands kustslätt (10)

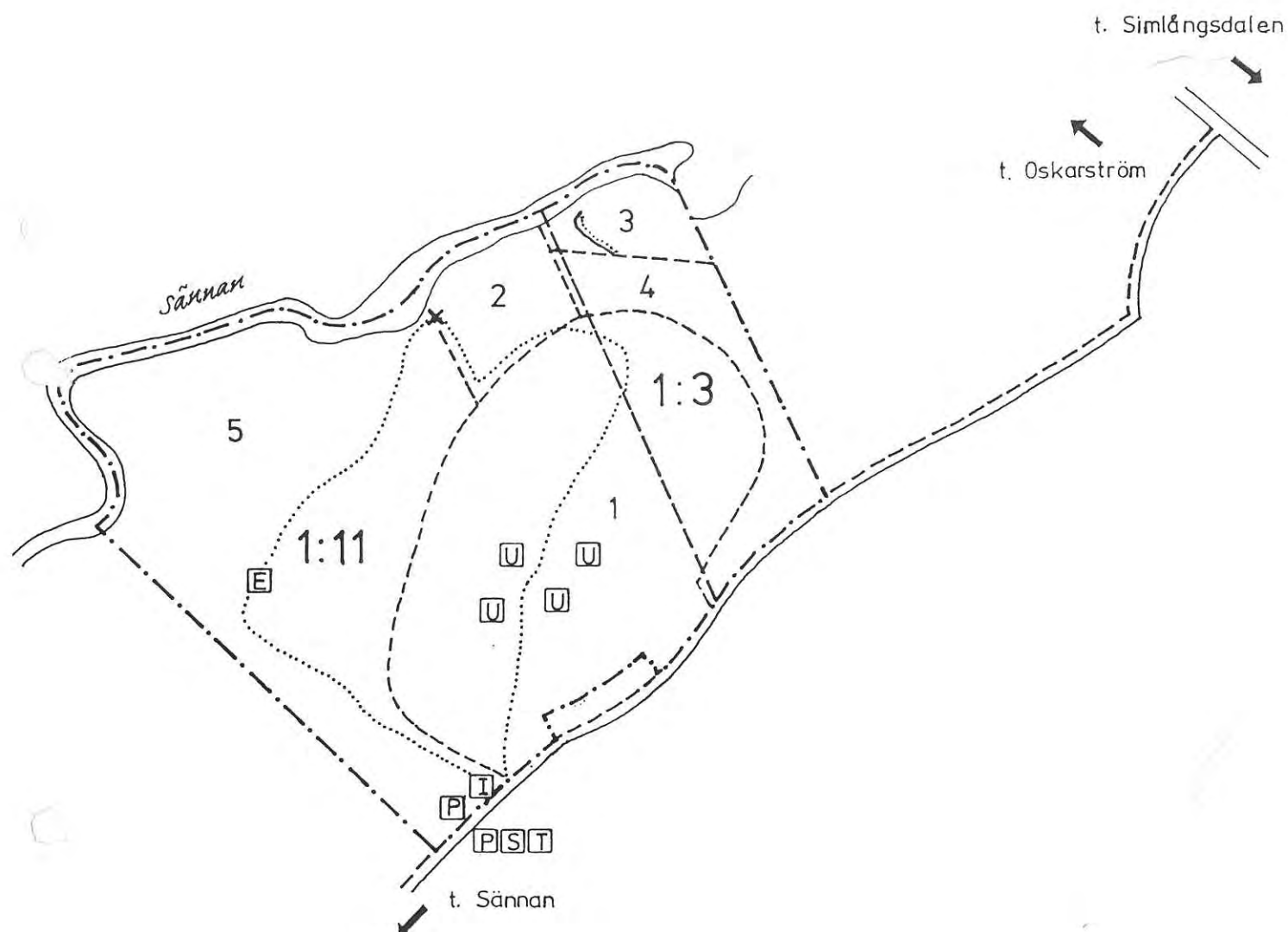
LÄNSSTYRELSEN

Hallands län
Planeringsavdelningen
Naturvårdsenheten

REGISTERUPPGIFTER Bilaga 3 2

11.1211-2345-85

Skyddsmotiv	Geologiska Botaniska Ornitologiska Landskapsbild Friluftsliv
Skyddsföreskrifter	Indispensabla, totala: A1-5,7 Indispensabla, partiella: A6, 8-10
Skyddsföreskrifter, produktiv skogsmark	A 10: gäller 7 ha ädellövskog, 1,5 ha övrig lövskog
Befintliga anläggningar	2 parkeringsplatser med plats för sammanlagt ca 20 bilar, informationstavla, 1 km stig, 4 utsiktsplatser, 1 eldplats med vedförråd
Skötselplan med åtgärdsprogram	Bilaga 2 till beslutet om naturreservat
Inventeringar, övrig dokumentation, övrigt	Se skötselplan

Kartunderlag
 utdrag ur fastighetskarta
 nr 04A 9f, 04A 9g
 05A 0f, 05A 0g

Beteckningar:
 Se teckenförklaring på
 ekonomiskt kartblad

0 100 200 300 m
 Skala 1:5000

- · — gräns för naturreservat Vörsehatt
- 1 | 2 skötselområden
- · — · — · X — · — · befintlig stig med stängselgenomgång
- U befintlig utsiktsplats
- P befintlig parkeringsplats med soptunna
- I befintlig informationstaota
- E befintlig eldplats med vedförråd
- S sopkärl
- T handikappanpassad toalett
- · — · — befintlig brukningsväg

LÄN:

Halland

KOMMUN:

Halmstad

OBJEKT:

Naturreservatet Virsehatt

RIKSREG NR:

13 02 004

BUDGETÅR:

REDOVISNING AV NATURVÅRDSÅTGÄRDER

ÅTGÄRDSKOD:

1	Avverkning	6	Vägar, leder, stigar	11	Sanitära anl
2	Gallring	7	Gränsmarkering	12	Byggnader
3	Röjning	8	Hägnader	13	Skyltar
4	Risbränning	9	P-platser	14	
5	Övr markvård	10	Rastplatser	15	

Skötsel- område	Skötselåtgärder															Antal dv AMS	Kostnad vård- anslaget	Kommentarer
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15			

Kostnader				Intäkter			
Skötsel- område Skötsel- objekt nr	Typ av åtgärd	Arbetskraftbehov i normaldagsverken		Investeringsbehov (avser material, maskiner etc) i kr	Typ av intäkt	Kr	
		Bå 1-5	Bå 6-10			Bå 1-5	Bå 6-10
		3				4	
1 - 4	Stängsel	10	3	9 000	1 000	19 000	4 000
	Utmärkning	1	1	500	-	1 500	1 000
1	Trappor	5	1	2 000	-	7 000	1 000
P-plats	Toalett + sop + vedskjul	5	1	5 000	-	10 000	1 000
2 och 5	Röjning	5	5	-		10 000	10 000
							6

Bilaga 6

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Om Ni vill överklaga detta beslut, skall Ni skriva till regeringen, jordbruksdepartementet. Tala om varför Ni anser att beslutet skall ändras och vilken ändring Ni vill ha. Skicka även med sådant som Ni anser har betydelse för ärendet.

- Regeringen måste ha fått Er skrivelse inom tre veckor från den dag då Ni fick del av beslutet, annars kan regeringen inte ta upp Ert överklagande.
- Tala om vilket beslut Ni överklagar, t ex genom att anteckna ärendets nummer.
- Underteckna skrivelsen och uppge namn, personnummer, postadress och telefonnummer. Om Ni anlitar ombud, kan i stället ombudet underteckna skrivelsen.

Regeringens adress är: Jordbruksdepartementet,
103 33 STOCKHOLM.

För ytterligare upplysningar kan Ni vända Er till länsstyrelsen.

Avalskrift.

IIIR 3 63

Länsstyrelsens i Hallands län
resolution i nedannämnda ärende
rörande Ändrade fridlysningsföreskrifter för naturminnesmärket
Virsehätt i Enslövs socken;
given Halmstad i landskansliet
den 29 april 1964.

Länsstyrelsen har den 4 februari 1937 enligt 1 § lagen
den 25 juni 1909 angående naturminnesmärkens fredande för-
klarat berget Virsehätt jämte tillhörande område (Virshult
1¹¹) i Enslövs socken fridlyst som naturminnesmärke.

I en till länsstyrelsen den 10 januari 1963 inkommen
skrivelse har skogsvårdsstyrelsen i länet hemställt om änd-
ring av de för Virsehätt gällande fridlysningsföreskrifterna
i syfte att möjliggöra dels vissa röjningar inom det berget
omgivande området och dels viss trädgållning för att åter-
ställa vackra utsiktspunkter, som genom skogens uppväxt för-
svunnit.

I ärendet har yttranden avgivits av länsarkitekten i
länet, Kungl. Vetenskapsakademiens naturskyddskommitté och
Svenska naturskyddsföreningen.

Kungl. Vetenskapsakademiens naturskyddskommitté har i
sitt yttrande bland annat anfört följande.

Vetenskapsakademiens naturskyddskommitté vill icke not-
sätta sig dessa restaureringsåtgärder, som säkerligen äro

fullt motiverade. Kommittén önskar dock framhålla, att trädfallningarna på berget liksom röjningarna i det omgivande området böras göras försiktigt och med korta intervall samt med uppmärksamhet fast vid de naturliga jämviktsförhållandena, så att en invasion av skrymmande hallonvegetation och andra hyggesväxter icke blir följden. Allt för kraftiga huggningar kan även menligt inverka på fågellivet.

Länsstyrelsen finner, med stöd av 9 § naturskyddslagen, skäligt fastställa följande ändrade fridlysningsföreskrifter för berget Virschatt jämte tillhörande område (Virshult 1¹¹).

Själva berget skall bibehållas såsom lövskogsområde, varför uppväxande barrträd skall bortröjas. Värthigheten får i övrigt endast borttagas i den mån skapandet av utsikter så påfordrar och endast efter av skogsvårdsstyrelsen i varje särskilt fall meddelat tillstånd.

Det berget omgivande området skall bibehållas i skick av löväng. För sådant ändamål bör i mån av behov avverkning av träd och röjning av buskar ske efter av skogsvårdsstyrelsen i varje särskilt fall meddelat tillstånd.

Beträffande det fridlysta området i dess helhet skall följande gälla:

a) Det skall vara förbjudet

- 1) att fälla träd och buskar utan skogsvårdsstyrelsens tillstånd,
- 2) att spränga, bryta, bearbeta eller bortföra berg- och jordarter,
- 3) att genom odling, planering eller grävning förändra områdets ytformer,

- 4) att uppföra byggnader utöver den, som redan finnes på området,
- 5) att skada eller bortföra vänter eller värtdelar
- 6) samt att i annonserings- eller reklamsyften uppsätta eller anbringa tavla, plakot, inskrift eller annan störande anordning.

b) Fågellivet skall vara helt fridlyst.

Klagen över detta beslut må föras hos Konungen genom besvär, som skall hava inkommit till Kungl. Jordbruksdepartementet inom tre veckor från delgåendet härav; dock skall besvärstiden för menighet vara fem veckor. Besvaren kan insändas med posten i betalt brev.

Ingvar Lindell

Per-Gunnar Persson

Rätt avskrivet; betygar
På tjänstens vägnar:

Gunn Bergström

23

X Berget Vinse - Jordbruks Vårskult
 Bratt fänta
 villvårds
 område (Vins -
 kult 1").

Tillämpad § i lagen.	Fridlyst genom beslut.		
	år.	månad.	dag.
18	1938	Jan.	4

Öfriga anmärkningar. 2)

1964 29/4. Beaktades följande ändrade
 fridlysningsföreskrifter:

Stora delar skall bibehållas som
 fridlyst område, om det angående
 landskapet skall bibehållas. Västgötalagen
 för i något annat beslut i den
 mån skapandet av utskottet av ge-
 byrdar och andra efter av skogsvård
 skapelsen i varje fall om det
 tillstånd. Det beslut omgränsade om-
 rådet skall bibehållas i stället av
 ställen. För ändring ändamål för i mån
 av tiller avskrivning av städ och gränser
 av byggnader och utskott av skogsvård
 skapelsen i varje fall om det
 tillstånd.

Övrigt. Det fridlysta området i den
 bilaga: av följande ord.
 (R-3-63)

1) Håll växtligheten i skogen
 Berget Fridlystets del. 23
 2) Det beslut angående
 området skall bibehållas
 i det stället av lövskog,
 vare det befinner sig.
 För pådant ändamål för
 i mån av behov avred-
 ning av skogsvård eller
 efter av skogsvårdstypen
 i varje särskilt fall med
 beslut tillstånd.

Överförande det frid-
 lysta området i den
 delhet gäller följande:
 1) Det skall vara följande:
 1) att följa andra städ
 av skogsvård,
 2) att spränga, bryta,
 skada eller förstöra
 berg- och jordarter,
 3) att genom odling,
 planering eller grävning
 förändra områdets ut-
 form.

4) att utföra skogsvård
 över den som redan
 finns i området.
 5) att skada eller först-
 öra växter eller växtstäm-
 6) att i anläggning-
 eller skogsvård utföra
 eller anläggning städ, pla-
 stat, i skogsvård eller annan
 förändring.

1938. Det skall vara 18

